

УДК 796.5:314.44

В.В. Абрамов, К.А. Шарикіна

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Харків

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ ДЛЯ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ ЖИТТЄВИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

У статті розглянута проблема розвитку туризму для осіб з обмеженими можливостями. Запропоновані шляхи вдосконалення цього напрямку шляхом залучення фінансової підтримки держави та за допомогою залучення до цього меценатство та інвесторів, впровадження проектів з поліпшення умов інфраструктури для осіб з обмеженими життєвими можливостями.

Ключові слова: туризм, спортивний туризм, особи з обмеженими життєвими можливостями

Постановка проблеми

Складність розвитку туризму для осіб з фізичними і розумовими вадами полягає в неповноті нормативної бази, відсутності системи методичного супроводу, системи підготовки інструкторів-фахівців з роботи з особами з обмеженими можливостями.

Актуальність даної роботи

Туризм в даний час в усьому світі є загальноновизнаним засобом пізнання навколишнього світу, відпочинку, оздоровлення, спорту. У систему туристських заходів щорічно залучаються десятки мільйонів людей. У багатьох країнах туризм став важливим сектором економіки, займаючи в загальному світовому експорті третє місце. Разом з тим, спортивний туризм досі слабо досліджений з соціологічної точки зору як соціальний інститут, при цьому найменш вивченими напрямками туризму є туризм для осіб з обмеженими життєвими можливостями. Туризм для осіб з обмеженими життєвими можливостями є порівняно новим і динамічно розвиваються напрямком туризму. Соціальна значущість туризму для особливих категорій населення обумовлена, зокрема, тим, що відносне і абсолютне число осіб з різними видами обмеження життєвих можливостей безперервно зростає. У подібній ситуації актуальною стає розробка нових засобів соціальної реабілітації, орієнтованих на розширення життєвого простору осіб з обмеженими життєвими можливостями. Одним з найбільш ефективних засобів розширення життєвого простору та оздоровлення осіб «з особливими проблемами» є спортивно-оздоровчий туризм, який в даний час розвивається в Україні в основному як стихійний рух. У літній час в різних куточках країни організуються туристські табори, зльоти, змагання, походи. Однак організації, які проводять дані заходи, нерідко мають поверхо-

ування про специфіку туризму для різних категорій осіб з особливими проблемами, результатом чого нерідко стають травми, загострення захворювань і далі летальні випадки. Однією з причин негативних аспектів сформованої ситуації є недостатня вивченість особливостей туризму для осіб з обмеженими життєвими можливостями. Слід також зазначити, що недостатня вивченість туризму для особливих категорій населення ускладнює його інтеграцію в загальне соціальне простір туризму, соціальної реабілітації, адаптивної фізичної культури, спорту.

Завданням даної статті є аналіз та виявлення перспективних напрямів розвитку туризму осіб з фізичними і розумовими вадами в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Туризм для осіб з фізичними і розумовими вадами — це різновид туризму, спрямований на задоволення рекреаційних потреб осіб з обмеженими можливостями.[1]

Цей вид туризму з'явився в 70-х роках минулого століття і розвивався в громадських організаціях осіб з обмеженими можливостями (ООВ).

Сьогодні, наприклад, у світі організуються чимало турів для сліпих, наприклад, серед них проводяться змагання з туристського багатоборства (установка наметів, смуга перешкод, орієнтування, рафтинг, конкурс кухарів і художньої самодіяльності і багато іншого). У багатьох країнах світу, таких як Угорщина, Єгипет, Франція, Великобританія, Польща, США вже існують екскурсійні маршрути для сліпих туристів.

Складність розвитку цього виду туризму полягає в неповноті нормативної бази, відсутності

системи методичного супроводу, системи підготовки інструкторів-фахівців з роботи з ООБ. Сьогодні у світі за цим різновидом туризму закріпився термін “туризм для людей з обмеженими життєвими можливостями” (ЛОЖВ), “інвалідний туризм”, “туризм глухих”, “туризм сліпих”, “реабілітаційний туризм”, “корекційно-освітній туризм”. Необхідно зауважити, що під терміном “люди з обмеженими життєвими можливостями” маються на увазі не лише особи, які мають інвалідність, але й особи, які не мають інвалідності, але у них є ті чи інші відхилення, що знижують їх функціональні можливості. В залежності від фізичного стану людей з обмеженими фізичними можливостями споживачів туристського продукту поділяють на 2 категорії:[2]

1 категорія — туристи з обмеженими можливостями пересування (в тому числі, інваліди-колясочники);

2 категорія — туристи з обмеженими можливостями сприйняття навколишнього світу (погано бачать, незрячі, глухі).

Особи з обмеженими можливостями становлять 10% всіх мандрівників у світі, тому, враховуючи цей факт, експерти-туристознавці розробили ряд важливих рекомендацій для туристського менеджменту, зокрема, при формуванні, просуванні і реалізації туристського продукту туристські організації та індивідуальні підприємці повинні:[3]

- враховувати інтереси туристів з обмеженими фізичними можливостями;

- максимально забезпечити їх різноманітними видами туристичних послуг (бажано — з оздоровчими і спортивними цілями, з пасивним відпочинком у рекреаційних центрах, короткочасним приміським відпочинком, рибалкою);

- при проектуванні та реалізації туристських послуг для туристів з обмеженими фізичними можливостями перевагу доцільно віддавати районам зі сприятливими кліматичними і природними умовами (з усіх видів уникати ландшафтів, райони з несприятливими або небезпечними для цих груп туристів кліматичними умовами, наприклад, крайньої півночі);

- обов'язковою умовою при організації подорожей є транспортна доступність об'єктів туристської отраслі.

Стрімкий розвиток туризму сьогодні повинен враховувати і потреби таких туристів як глухі та німі особи. У цілому проблемам глухонімих подорожуючих приділяється найменша увага у порівнянні з іншими туристами, що мають певні обмеження, на жаль, люди з вадами слуху майже невидимі в туристському світі. Водночас експерти туризму виділяють основні проблеми з якими стикаються глухі та німі туристи:

- бар'єри в посольствах і консульствах (темні віконця, обман під час оплати за візу);

- бар'єри в польотах (голосова інструкція з безпеки, розваги під час польоту);

- бар'єри сухопутним транспортом (оголошення на залізничній станції);

- бар'єри із забезпеченням тимчасовим житлом (рецепція, безпека і доступність до житла, комунікаційні бар'єри із забезпеченням тимчасовим житлом);

- обмеження в харчуванні для різних релігій (халяль, кошер, вегетаріанство).

Для обслуговування ще для однієї категорії туристів з обмеженими можливостями, а саме туристи з обмеженими можливостями пересування, експерти-туристознавці визначили ряд вимог щодо туристсько-інформаційного наповнення:

— висота і кут нахилу при розміщенні інформаційних матеріалів і стендів повинні забезпечувати зручність сприйняття для цієї категорії споживачів, у тому числі і для туристів, що переміщуються в інвалідних візках;

— висота розташування стандартних інформаційних стендів повинна бути 75—85 см від землі (підлоги), тоді як вертикальні стенди і дошки оголошень повинні бути розташовані на висоті 60—70 см, залежно від розміру стенду;

— стенди повинні розташовуватися таким чином, що б при під'їзді до них коляска звільняла дорогу, не ускладнюючи проїзд. З цією метою стенди слід розміщувати не біля самої дороги, стежки, а в спеціально влаштованих “кишенях” площею 5—6 кв.м, що мають тверде покриття;

— на майданчиках-“кишенях” мають бути передбачені лавиці для супроводжуваних осіб та навіс достатньої довжини і ширини, щоб під ним можна було вкрити коляску інваліда в негоду;

і головне — при необхідності підйому туристів по сходах передбачати влаштування пандусів або наявність спеціальних засобів вертикальної комунікації для інвалідів (ліфтів, ескалаторів, підйомників).

Висновки

В даний час в сучасному світі активно розвивається відносно нове і самостійний напрям туризму - реабілітаційний велотуризм. Велоподорожі для сліпих та слабозорих людей стали доступні за рахунок використання унікального у своєму роді технічного рішення - тандему.

В Україні, нажал, реабілітаційний велотуризм не є популярним. Та маючи великий потенціал для розповсюдження цього напрямку, можна сміливо сказати, що за фінансової підтримки держави та за допомогою залучення до цього меценатство та інвесторів, впровадження проектів з поліпшення умов інфраструктури для осіб з обмеженими життєвими можливостями, таких як створення велодоріжок у парках та рекреаційних зонах міста, затвердження технічних норм на проектування та ознакування велосипедних доріжок, збільшення кількості велостоянок і велопортів, розробка спеціальних велосипедів: «handcycle» (ручний велосипед) - педалювання здійснюється руками, велосипед має три колеса; «тандем» - для спортсменів з порушеним зором, (на передньому сидді знаходиться зрячий їздець, а на задньому сліпий), розробка та впровадження системи підготовки інструкторів-фахівців з роботи з особами з обмеженими можливостями. При впровадженні такого проекту цей напрямок буде займати велике значення в розвитку туризму для осіб з обмеженими життєвими можливостями, зокрема для незрячих та слабозорих.

Рецензент: д.э.н., профессор И.М. Писаревський, Харьковський національний університет городского хозяйства им. А.Н. Бекетова, Харьков.

Автор: АБРАМОВ Валерий Владимирович почетный профессор Переяслав-Хмельницкого государственного педагогического университета им. Г.С. Сковороды, доцент кафедры туризма и гостиничного хозяйства, Харьковський національний університет городского хозяйства им. А.Н. Бекетова, Харьков.

Автор: ШАРИКІНА Катерина Андріївна студентка кафедри туризму та готельного господарства, Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова, Харків.
E-mail – candy2009@girlmail.ru

Література

1. Кобиляцький Н. Г. Соціальний захист населення як соціальний інститут та шляхи підвищення ефективності його функціонування. Дис. канд. соціол. наук. - Ставрополь, 2000 202с.
2. Кодекс туриста // Міжнародні туристські організації: Довідник / Упоряд. В.Д. Уваров, К.Г. Борисов. М., 1990. - С.246.
3. Пугачов А. С. Туризм як один із засобів інтеграції інвалідів та осіб з обмеженими можливостями здоров'я в сучасне суспільство [Текст] / А. С. Пугачов // Молодий вчений. - 2013. - №1. - С. 363-365.

References

1. Kobilyatskiy N. G. Sotsialniy zahist naseleyniya yak sotsialniy Institut ta shlyahi pidvischennya effektivnosti yogo funktsionuvannya. Dis. kand. sotsiol. nauk. -Stavropol, 2000 202s.
2. Kodeks turista // Mizhnarodni turistski organizatsiyi: Dovidnik / Uporyad. V.D. Uvarov, K.G. Borisov. M., 1990. - S.246.
3. Pugachov A. S. Turizm yak odin iz zasobiv integratsiyi Invalidiv ta osib z обмеженими можливостями здоров'я в сучасне суспільство [Текст] / А. С. Пугачов // Молодий вчений. - 2013. - №1. - С. 363-365.

TOURISM DEVELOPMENT FOR PERSONS WITH DISABILITIES LIFE OPPORTUNITIES

К. А. Sharykina

Tourism for people with disabilities is a relatively new and rapidly developing area of tourism. The social importance of tourism for special populations due, in particular, that the relative and absolute number of people with different types of physical capacity constraints continuously growing. In this situation, urgent development of new drugs rehabilitation-oriented extension of the living space of people with limited life opportunities. One of the most effective means to expand living space and recreation people "with special disabilities" is a sports tourism, which is currently being developed in Ukraine mainly as a spontaneous movement. During the summer in various parts of the country organized tourist camps, held rallies, competitions, trips. However, organizations conducting these activities, often with superficial insight into the various categories of tourism for people with special problems, which are often the result of injury, exacerbation of disease and further deaths. One reason for the negative aspects of this situation is the lack of knowledge of the features of tourism for people with limited life opportunities. It should also be noted that insufficient knowledge of tourism for special populations makes it difficult to integrate into the general social space tourism, rehabilitation, adaptive physical education and sport.

Keywords: tourism, sports tourism, people with limited life opportunities.